

رشد سریع جوامع انسانی در سده‌های اخیر، منجر به استفاده هر چه بیشتر از منابع طبیعی در مسیر تکمیل فرآیند توسعه، و تأمین هر چه بیشتر رفاه گردید. بسط و ایجاد یک ارتباط معنadar میان توسعه، رفاه، عدالت، مسئولیت‌پذیری و فعالیت‌های صنعتی و اقتصادی، در دهه‌های اخیر بیش از آنکه یک عامل روانی باشد به یک واقعیت عینی تبدیل شده است. امروزه سیاستگذاران در نقاط مختلف جهان به دلیل وقوع جنبش‌های حمایتی یا اعتراضی محیط‌زیستی و جامعه‌وی، بیش از هر زمان دیگری به سمت نگرش علمی و تدوین استراتژی‌های عملی در خصوص ایجاد توازن و تعادل میان مطالبات مدنی و ساختارهای صنعتی -اقتصادی حرکت نموده‌اند.

در سال‌های اخیر حامیان محیط زیست از یک سو و طرفداران توسعه صنعتی و اقتصادی از سوی دیگر، درگیر منازعه‌ای غیر قابل کتمان شده‌اند. اینکه این منازعه صرفاً ماهیت و سویه زیست‌محیطی دارد، محل تردید است، زیرا در موافقی، جنبه‌های اعتراضی اجتماعی آن نسبت به فعالیت‌های اقتصادی به عنوان زمینه‌ساز اصلی استقرار عدالت در جامعه نیز پررنگ است.

این که بشر و هر موجود زنده‌ای بدون وجود یک زیستگاه مناسب نمی‌توانند زندگی به سامانی داشته باشند، یک واقعیت است، اما نمی‌توان فعالیت‌های صنعتی و اقتصادی را به این دلیل به طور کامل مسکوت گذاشت. بنابراین ارائه راه‌کارهای بین‌بین برای حل این دوگانه، ضروری است. سربرآوردن مفهوم توسعه پایدار به عنوان یک الگوی جهانی، در راستای ایجاد همپوشانی میان خواسته‌های اجتماعی، مطالبات محیط‌زیستی و توسعه اقتصادی است و مهمترین هدف آن تضمین توازن میان این سه رکن و حل دوگانه توسعه صنعتی، اقتصادی - محیط زیست و جامعه‌است.

مفهوم توسعه پایدار برای نخستین‌بار در گزارش برونتلند (Brundtland Report) در سال ۱۹۸۷ از سوی کمیسیون جهانی محیط زیست و توسعه سازمان ملل مطرح شد و به دنبال رفع نیازهای توسعه‌ای نسل کنونی، بدون به خطر انداختن توانایی‌ها و فرصتهای بالقوه نسل آینده در تأمین نیازهای خوداست.

در ساعت اقتصادی رشد تولید ناخالص داخلی کشورها، افزایش بهره‌وری، اشتغال‌زایی مناسب به منظور ارتقای کیفیت زندگی شهروندان، مد نظر سند توسعه پایدار جهانی است. از قرون معروف به عصر استعمار که بیشترین استفاده و بهره‌برداری بی‌رویه از منابع طبیعی و بهره‌کشی از منابع انسانی، که تجربه تلخی برای بشر رقم زد، تا تدوین سند توسعه پایدار، نشان دهنده میل و گرایش انسان به سمت تعالی اخلاقی، عدالت، برابری و در عین حال توسعه صنعتی واقتصادی است.

این کنش اجتماعی- سیاسی، تاریخی؛ یعنی عبور بشر از دوره استعمار، می‌تواند مبنایی برای پرداختن به بعد اجتماعی توسعه پایدار باشد که به صراحت برابری جنسیتی، آموزش، عدالت اجتماعی، فقرزدایی، بهداشت، و مشارکت سیاسی را مدنظر دارد.

در میان این موارد عدالت اجتماعی مولفه‌ای مهمترین و ضروری‌تری برای انسان عصر حاضر است، به طوری که برخی از اندیشمندان توسعه بر این نظردند؛ بدون عدالت اجتماعی، تحقق توسعه پایدار، شعاری بیش نخواهد بود.

طبق آمار بانک جهانی در سال ۲۰۲۳، حدود ۱ میلیارد و ۱۰۰ میلیون نفر در جهان همچنان زیر خط فقر زندگی می‌کنند. شکاف درآمدی میان فقیر و غنی در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه در حال افزایش است. طبق گزارشات نابرابری ثروت در بسیاری از نقاط جهان در سال

علی رسولیان، مدیرعامل فولاد سنگان پاسخ داد؛

توسعه پایدار؛ رویا یا ضرورت؟

۲۰۲۳افزایش یافته است.

برزیل با ۱۶.۸ درصد، هند ۱۶.۲ درصد، سنگاپور ۲۲.۹ درصد، اندونزی ۱۵.۱ درصد، چین ۷.۴ درصد و ژاپن ۹.۴ درصد افزایش در نابرابری ثروت داشته‌اند و کشورهای کره جنوبی و هنگ کنگ به ترتیب با ۸.۱ و ۵.۹ درصد روند کاهشی ثبت نموده‌اند. همچنین بررسی‌ها از افزایش ثروت جهان تا سال ۲۰۲۸ حکایت دارد و البته این به معنای توزیع عادلانه ثروت نیست و افزایش شکاف اقتصادی بین طبقات اجتماعی به خصوص در کشورهای جهان سوم، کماکان ادامه خواهد داشت.

مفهوم عدالت خود محل مناقشه مکاتب فکری است، ولیکن در نظر عامه، تعبیر تساوی ثروت یا بازتوزیع مساوی آن، غالب‌ترین نظر است. این امر در برابر تفسیر برخی دیگر از عدالت به معنای توزیع برابر فرصت‌ها، خود به یک چالش برای چشم‌انداز سند توسعه پایدار تبدیل شده است.

در حوزه محیط زیست، بر اساس گزارش "IPCC" در سال ۲۰۲۳، دمای متوسط زمین نسبت به دوران پیش‌صنعتی بیش از ۱.۲ درجه سانتی‌گراد افزایش یافته و نگرانی‌ها در خصوص

اصلاحی و مناسب برای جبران صدمات به محیط‌زیست را نیز در نظر بگیرد. در این راستا کنترل گازهای گلخانه‌ای به عنوان یکی از عوامل جدی گرمایش زمین و تخریب لایه ازن، استفاده از انرژی‌های پاک و تجدیدپذیر و حرکت به سمت صنعت بدون کربن، برخی از الزامات پذیرفته شده‌ای هستند که کشورها و شرکتهارا ملزم به رعایت و انجام آن می‌کند.

بنابر گزارش آندینسکده امیر، در سال ۲۰۲۳ حدود ۳۰ درصد از برق تولیدی جهان از منابع تجدیدپذیر بوده و باقی‌مانده همچنان متکی به سوخت‌های فسیلی است. این رقم برای سال ۲۰۲۴ به ۴۰ درصد رسیده است و امیدواری‌ها برای گسترش استفاده از انرژی برق پاک در سالهای آینده را افزایش داده است.

چین به عنوان دومین اقتصاد بزرگ جهان، ۸۰ درصد از موارد افزایش تقاضای برق خود را با انرژی‌های تجدیدپذیر پاسخ داده است. این میزان برای اتحادیه اروپا ۷۱ درصد برآورد شده است و برای اولین بار در سال ۲۰۲۴ تولید برق از منابع بادی و خورشیدی با ۱۵ درصد از منابع برق آبی با ۱۴.۳ درصد پیشی گرفته است.

افزایش ۲۹ درصدی تولید برق خورشیدی از ۲۰۱۸ تا ۲۰۲۵ گواه روشنی از عزم جهانی برای عمل به تعهدات زیست‌محیطی سند توسعه پایدار جهانی است، اما اتخاذ سیاستهای متناقض برخی کشورهای بزرگ درباره معاهده پاریس و ادامه روند افزایش استفاده از سوخت‌های فسیلی در این کشورها، به نگرانی‌ها نیز دامن زده است و کمالات ۶۰ درصد از برق کل دنیا از طریق منابع فسیلی تأمین می‌شود.

اتفاق مهم، در ک اهمیت مفهوم توسعه پایدار می‌باشد که بسیاری از کشورهای جهان را به سمت تدوین برنامه‌های علمی و عملی سوق داده و موفقیت‌های خوبی را نیز به دنبال داشته است، اکنون برخی کشورها به عنوان الگوهای موفق فرآیند توسعه به شمار می‌روند که می‌توانند

موفق‌تری برای سایر کشورها باشند.

نروژ با تدوین چشم‌انداز توسعه خود بر مبنای اقتصاد سبز و رفاه اجتماعی با تکیه بر مدیریت منابع، عدالت اجتماعی و انرژی‌های تجدیدپذیر، یک الگوی موفق در استقرار نظام توسعه پایدار به شمار می‌رود. در حالی که نروژ یکی از کشورهای نفتی مهم در دنیا به شمار می‌رود، ولی این کشور با استفاده بیش از ۹۸٪ انرژی برق از منابع آبی و سرمایه‌گذاری در صندوق‌های پایدار، الگوی مناسبی برای تحقق اسناد بین‌المللی به شمار می‌رود. سرمایه‌گذاری دولت نروژ بر انرژی‌های پاک، هم‌زمان با قطع حمایت از صنایع آلاینده از سال ۲۰۰۴ و اجرای سیاست برنامه مالیات کربن از سال ۱۹۹۱ تأثیر بسیار مهمی بر کاهش مصرف سوخت فسیلی و حرکت این کشور به سمت ارتقای شاخص‌های توسعه انسانی HDI و عملکرد محیط زیستی EPI داشت.

بررسی اجمالی مدل‌های موفق نشان می‌دهد این کشورها توانسته‌اند تا حد مطلوبی با استفاده از انرژی پاک منابع لازم برای توسعه صنعتی خود را تأمین نمایند و با رشد صنعتی و اقتصادی و سودآوری بیشتر با فراغ بال بیشتری در مورد هزینه‌باز توزیع امکانات اقدام نمایند.

کشور ایران با اقلیمی متفاوت در مناطق مختلف جغرافیایی خود، با فشارهای محیط‌زیستی از جمله کم‌آبی، فرسایش خاک، و ضعف در برنامه‌ریزی دقیق و کارآمد توسعه صنعتی، ناآرزی انرژی و تحریم مواجه است. این موارد باعث شده است تا روند اجرای سند توسعه پایدار کندتر گردد و البته اقدامات جامع و منسجمی نیز برای تحقق اهداف سند توسعه پایدار در برنامه‌های توسعه‌ای کشور صورت نگیرد.

با این وجود ایران از پتانسیل بالایی برای استفاده از انرژی پاک خورشیدی در مناطق کویر مرکزی و بهره‌برداری از انرژی بادی در شرق و شمال شرق کشور برخوردار است. طرح سسماندهی جنگل‌ها و مراتع و نیز توسعه کشت گلخانه‌ای مامدیریت علمی، جایگزین‌شدن آن به جای روش‌های سنتی، از اقدامات مهم و مطلوبی است که می‌تواند بحران کم‌آبی در کشور را تا حد مناسبی مدیریت کند.

در حالی که اقلیم نیمه خشک کشور، مناسب کشاورزی در برخی نقاط نیست، اما کماکان بخش کشاورزی بیشترین حجم آب مصرفی در کشور را به خود اختصاص داده است، در حالی که صنعتی مانند فولاد با کمتر از ۲.۵ درصد مصرف آب سالانه، بیشترین فشار را در طرح‌های توسعه‌ای متحمل می‌شوند، ارزش افزوده محصولات صنعتی، بسیار بیش از بخش کشاورزی است. در حال حاضر بیش از هر زمان نیازمند اصلاح ساختارهای قانونی، افزایش مشارکت مردمی و ارائه مشوق به بخش خصوصی و جذب سرمایه‌از سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی در روند توسعه پایدار کشور هستیم. ایران می‌تواند با الگوبرداری از کشورهای موفق و ارتقای فرهنگ عمومی توسعه، در این مسیر جدی‌تر حرکت نماید. اما حرکت به سمت استقرار نظام جامع توسعه پایدار چندان راحت نیست و با موانع و مشکلات دیگری چه در ایران و چه دیگر کشورها مواجه است.

خلاهای قانونی و ضعف ساستگذاری، حل نشدن دوگانه توسعه صنعتی و محیط زیست و تعارض منافع اگرچه کوتاه‌مدت در این بخش، نابرابری‌های جهانی بین کشورها، از جمله عدم دسترسی مناسب به تکنولوژی‌های روز هر کشور، یکی از منابع تجدیدپذیر تأمین می‌کند که یکی از موفق‌ترین برنامه‌های حفاظت از محیط زیست به شمار می‌رود. این کشور با ارائه مدل پایداری به‌عنوان هویت ملی با محوریت حفاظت از تنوع زیستی، اولویت انرژی تجدیدپذیر و آموزش به خصوص در حوزه زیست‌محیطی، موفق به تأمین ۹۹٪ از برق مورد نیاز خود از طریق انرژی‌های تجدیدپذیر شد.

ایمن در حالی است که ۲۵٪ مساحت کاستاریکا، مناطق حفاظت شده طبیعی است. این کشور کوچک با تولید ناخالص داخلی ۸۶ میلیارد دلار برنامه آموزشی جامعی با عنوان پردیس پایدار Campus Sostenible برای دستیابی به هدف اقتصاد بدون کربن تا سال ۲۰۵۰ را اجرا می‌کند. در حال حاضر کاستاریکا از سوی UNEP و UNDP به‌عنوان یکی از الگوهای موفق حکمرانی محیط‌زیستی در بین کشورهای در حال توسعه معرفی شده است.

چین؛ پس از تغییر رویکرد از اقتصاد دولتی بسته به اقتصاد بازار آزاد، موفق به ارتقای شاخصهای رفاهی شد، به طوری که بیش از ۶۰۰ میلیون نفر از جمعیت این کشور، از زیر خط فقر بیرون آمد. تمرکز این کشور در بحث توسعه پایدار با محوریت توجه ویژه به زیرساخت‌ها، کاهش فقر، انرژی‌های تجدیدپذیر و بازسازی اکوسیستم، چین را به بزرگ‌ترین تولیدکننده و مصرف‌کننده انرژی خورشیدی و بادی در جهان با بیش از ۳۰۰ گیگاوات ظرفیت انرژی خورشیدی نصب شده تبدیل نمود.

پروژه دیوار سبز چین در راستای بیابان‌زدایی و توسعه شهرهای کم کربن مانند شژن و یکن جدید، از برنامه‌های این کشور در راستای توسعه پایدار است، تا بتواند منابع مورد نیاز بخش صنعت خود را فراهم نماید. اما چین کماکان با چالش‌های آلودگی و تضاد در رشد سریع اقتصادی و صیانت از محیط زیست روبه‌رواست.

تصمیم‌های ساده‌ای که جان انسان‌ها را حفظ می‌کند شروع می‌شود. به گفته معاون بهره‌برداری، به گواه آمار، بیش از ۸۰ درصد حوادث رخ داده در صنایع ناشی از رفتارهای ناپایمن است و برای پیشگیری ی مؤثر از حوادث، سه اصل اساسی باید رعایت شود که عبارت‌اند از: نهادینه‌سازی رفتار ایمن و پرهیز از عادی‌انگاری رفتارهای پرخطر؛ تقویت دیسپلین و نظم کارگاهی و رعایت دقیق دستورالعمل‌ها، روش‌های اجرایی و گردشکارها؛ تقویت حس مسئولیت‌پذیری فردی و سازمانی در تمامی لایه‌های عملیاتی. این اصول باید به‌صورت یک رفتار در ذهن همه همکاران در تمامی سطوح تقویت و نهادینه شود؛ ضمن اینکه عبرت‌آموزی از حوادث و شبهه‌حوادث باید به‌طور جدی در دستور کار قرار باشد. در ادامه، معاون بهره‌برداری خواستار بازرسی مستمر و هدفمند از نقاط حادثه‌خیز از جمله تونل‌های برق، تجهیزات حساس، تجهیزات باربرداری و سیستم‌های لایف‌لاین شد و بر کنترل عبور و مرور و جلوگیری از ترندهای غیر ضروری در این محدوده‌ها تأکید کرد. سلیمی همچنین اجرای پروژه‌های بهبود محیط کار را یکی از عوامل مؤثر در تقای رفنگ و نگرش ایمنی کارکنان دانست و هوشیاری مستمر، انضباط عملیاتی و تعهد واقعی به ایمنی را ضامن حفظ جان کارکنان و تداوم تولید پایدار در فولاد مبارک معرفی کرد؛ در این جلسه همچنین مشاور ایمنی مدیرعامل، مدیر سلامت و ایمنی و رئیس بهداشت حرفه‌ای، ایمنی و آتش‌نشانی فولاد مبارک به موضوعات ایمنی گروه پرداختند.